2 . Alba Iulia | Punct: str. Munteniei nr. 15-17 – sediul guvernatorului consular al celor trei Dacii | Anul: 2010

Anul: 2010
Cod RAN: 1026.12
Perioade: Antichitate
Epoci: Epoca romană timpurie
Tipuri sit: tip neprecizat
Categorii sit: Alimentare cu apă şi drenaj, Civil, Domestic
Autori: Matei Drîmbărean, Constantin Inel, Teodor Muntean, Viorica Rusu-Bolindeţ, Rada Varga
Instituții: Direcţia Judeţeană pentru Cultură Alba, Muzeul Naţional al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Naţional al Unirii, Alba Iulia, Universitatea "Babeş - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia

Raport

Datorită fondurilor extrem de reduse alocate de Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional, cercetarea arheologică din acest an şi-a propus ca obiectiv principal continuarea dezvelirii vestigiilor din secţiunea deschisă din anul 2001 (SXVII/01)1. Datele tehnice referitoare la aceasta vor fi descrise mai jos:

SXVII/01 este amplasată pe latura estică a complexului arheologic, la 6,30 m spre E de limita estică a gropii excavate. Iniţial a avut dimensiunile de 10,50 x 2,50 m, însă datorită intemperiilor, profilele ei s-au prăbuşit, motiv care a necesitat extinderea consecutivă în anii 2008 (11,30 x 3,40 m) şi 2009 (11,80 x 4,10 m). În anul 2010, SXVII/01 a fost extinsă din nou, dimensiunile ei fiind acum de 12,30 x 4,25 m.

SXVII/01 este orientată N – S şi s-a pornit de la adâncimea de -1,60 m. Nivelul la care se ajunsese în anul 2003 era reprezentat de ultima fază de locuire romană. Aceasta se anunţa printr-un nivel de dărâmătură, reprezentat de multe materiale de construcţie, în special prin ţigle şi olane de acoperiş. În anul 2008, după îndepărtarea resturilor acoperişului construcţiei respective, am descoperit o clădire romană, situată în extremitatea sudică a secţiunii. Construcţia respectivă avea la sfârşitul campaniei precedente dimensiunile dezvelite de 4,30 x 1,90 m. Anul acesta, ca urmare a extinderii secţiunii pe toate laturile, clădirea are dimensiunile de 4,40 x 2,10 m. Ea continuă sub profilul vestic al secţiunii, în spaţiul dintre latura vestică a acesteia şi profilul estic al gropii excavate. Din clădirea menţionată au fost descoperite deocamdată două încăperi, denumite convenţional camerele 1 şi 2. Din prima dintre ele, camera 1, a fost dezvelit colţul de N - E, cu dimensiunile de 2,10 x 1,50 m. Cele două ziduri din care este constituit colţul menţionat au fost realizate în două tehnici diferite. Astfel, zidul orientat SV - NE al clădirii, dezvelit pe o lungime de 2,10 m (restul lui merge, aşa cum menţionam, sub profilul V al secţiunii) a fost construit în tehnica opus mixtum, având preponderent asize din piatră, combinate din loc în loc şi cu asize din cărămidă, legate cu mortar. Modul de construcţie a acestui zid (din care a fost surprinsă fundaţia şi prima asiză din elevaţie) este foarte îngrijit, o modalitate similară de realizare fiind întâlnită atât la clădirea din colţul S - V al SXVIII/07 (situată pe latura sudică a sitului), cât şi în cazul construcţiilor aparţinând ultimei faze de locuire romană dezvelite în groapa excavată. Zidul în discuţie are lăţimea de 0,55 m, înălţimea lui păstrată este de 1,40 m, fundaţia sa fiind aşezată direct pe stratul preistoric (vezi mai jos).

În ceea ce priveşte ce-al de-al doilea zid aparţinând clădirii romane din colţul sud-vestic al SXVII/01, acesta este orientat NV - SE şi a fost descoperit pe o porţiune de 4,40 m, respectiv pe diagonală pe lăţimea secţiunii. El reprezintă zidul perimetral nordic al clădirii romane descoperite în jumătatea sudică a SXVII/01, fapt dovedit şi de dezvelirea, în acest an, a unui alt zid, situat în colţul sud-estic al secţiunii, care ar putea compartimenta o altă încăpere a clădirii romane în discuţie. O parte a zidului perimetral al clădirii romane (probabil pe o lungime de 2,20 m, dimensiunea respectivă fiind socotită până la posibila sa joncţiune cu zidul descoperit în colţul sud-estic al secţiunii SXVII/01) a fost distrusă de groapa de implantare a unei fântâni contemporane, surprinse în colţul sud-estic al secţiunii. Tehnica sa de construcţie este însă diferită de

Generat la: 06.08.2025 16:33

cea a zidului cu care formează colţul clădirii situate în jumătatea sudică a SXVII/01. El pare să fi avut paramente din piatră, în timp ce în interior a fost realizat dintr-un amestec de materiale tegulare refolosite prinse cu mortar, de la cărămizi la ţigle şi olane de acoperiş, pilae circulare de hypocaust, respectiv tuburi ceramice utilizate pentru conducerea aerului cald în pereţii camerelor. De asemenea, el nu se ţese cu zidul menţionat mai sus, ci este adosat acestuia. Totodată, fundaţia lui pare să fie amplasată pe o podea de opus signinum, care ar putea să reprezinte un nivel de călcare al camerei 2, această podea fiind păstrată numai de o parte şi de alta a acestui zid. La fel de bine însă, este posibil să fi fost folosite numai bucăţi mari dintr-o podea de cocciopesto dezafectată care să fie puse la temelia zidului respectiv, pentru stabilitate, podeaua respectivă nefiind surprinsă nici în interiorul clădirii romane, nici în exteriorul acesteia, ci numai pe unele porţiuni pe traseul fundaţiei zidului amintit. Dacă rămânem la prima ipoteză de lucru – cu amplasarea temeliei zidului în discuţie peste o podea de opus signinum şi cu existenţa celor două tehnici diferite de construcţie, atunci cele două ziduri descrise mai sus reprezintă două faze diferite ale clădirii romane surprinse în colţul sud-vestic al secţiunii. Din umplutura din interiorul camerei 1, ca şi cea din încăperea următoare, au fost descoperite fragmente de tencuială pictată policromă (roşu pompeian, albastru, verde). Totodată, în campania acestui an am dezvelit şi groapa de implantare a zidului perimetral nordic al clădirii romane, sesizabilă numai în exteriorul laturii sale nordice, sporadic pe cea sudică, fiind paralelă cu aceasta şi mergând până la o distanţă de maximum 0,70 m faţă de ea. Groapa respectivă a fost tăiată, în extremitatea estică, de groapa de implantare a fântânii moderne, ca şi zidul căreia îi aparţinea. La adâncimea de -1,75 m încă nu a fost complet golită, urmând ca acest lucru să se întâmple în campania anului următor.

Tot de camera 1 pare să fie legat şi un element de zidărie constituit din cărămizi prinse cu mortar. După poziţie – este practic perpendicular pe zidul perimetral nordic al clădirii romane – pare să fi fost un contrafort, menit să confere stabilitate zidului menţionat, deoarece acesta a fost construit din foarte multe materiale de construcţie refolosite. În acelaşi timp însă, pare şi să continue spre profilul V, paralel cu zidul orientat NE - SV al aceleaşi camere, constituind astfel o altă compartimentare a clădirii romane, spre N - V. A fost dezvelit pe lungimea de 1,50 m, are lăţimea de 0,60 m, înălţimea de 0,60 m, fiind orientat NE - SV. I-a fost descoperită şi groapa de implantare, de formă uşor circulară, cu dimensiunile de 1,00 x 0,70 m, ceea ce ne confirmă faptul că el nu continua spre N-E, ci numai în direcţia opusă. Dezvelirea elementelor constructive romane spre V va elucida, fără îndoială, funcţionalitatea şi planimetria acestora, inclusiv a elementului constructiv analizat mai sus.

Camera 2 a clădirii romane pare să fie constituită din zidul orientat SV – NE al clădirii şi dintr-un zid nou, care a apărut, ca urmare a extinderii SXVII/01 spre S şi E, în colţul sud-estic al acesteia. Ultimul are aceeaşi orientare ca şi primul zid menţionat (SV-NE), ceea ce ne-a determinat să credem că ar putea delimita, spre SE, o altă încăpere, ce ar avea dimensiunile de 4,10 m până la profilul estic al secţiunii, respectiv 4,50 m până la posibila sa joncţiune cu zidul perimetral nordic al clădirii romane. A fost dezvelit numai pe lungimea de 0,60 m, continuă sub profilul sudic, precum şi sub cel estic, însă în apropierea acestuia a fost tăiat de groapa de implantare a fântânii moderne. Este constituit din trei asize din piatră prinse cu mortar, pare să aibă o crepidă de maxim 0,10 m şi i s-a păstrat şi o parte din elevaţie, nefiind suprapus aici de construcţii moderne. Înălţimea lui totală este de 1,10 m, fundaţia lui fiind aşezată de asemenea pe nivelul preistoric.

Posibile nivele de călcare, precum şi de amenajare/nivelare ale unor reparaţii făcute în interiorul camerelor menţionate au fost observate atât în suprafaţă, cât şi pe profilul vestic şi cel sudic. Deocamdată, cu excepţia ţiglelor de acoperiş (prinse in situ deasupra zidului orientat NV - SE al clădirii), care poartă sigla legiunii a XIII-a Gemina însoţită de câteva antroponime, nu avem elemente de datare care să ne ofere repere cronologice precise cu privire la datarea celor două faze ale clădirii descoperite. După poziţia stratigrafică, o încadrăm ultimei faze de locuire romană, datată în sec. al III-lea p.Chr.

Cercetarea clădirii respective a fost încheiată în SXVII/01, însă extinderea ei spre S, respectiv V va fi urmărită în campaniile arheologice viitoare.

Totodată, în exteriorul colţului clădirii romane amintite mai sus, în jumătatea nordică a secţiunii, au fost identificate atât în suprafaţă, dar mai ales pe profilul de V, între -0,70-1,20 m adâncime, două straturi succesive de pietriş ce ar putea reprezenta o stradă între două edificii romane sau chiar o curte interioară.

Sub acest nivel au apărut câteva porţiuni de arsuri şi un strat de lut compact, brun închis, amestecat cu pigmenţi ceramici, ce constituie un nivel preistoric, ce are deocamdată o grosime consistentă, de cca. 0,40 m. Nu au fost descoperite deocamdată elemente constructive specifice acestor perioade (bordeie, vetre), cu excepţia a două gropi de pari, cu diametrul foarte mic, de 0,10 m, situate în extremitatea sudică a secţiunii. Ele au aceeaşi orientare ca şi zidurile din interiorul clădirii romane (NE - SV) şi au apărut la adâncimea de -1,75 m. Pe baza materialului ceramic recoltat de pe întreaga suprafaţă a secţiunii, nivelul în discuţie se poate data la sfârşitul epocii bronzului şi începutul epocii fierului, între artefactele descoperite fiind însă şi un vârf de săgeată din obsidian, precum şi câteva fragmente ceramice de sorginte celtică şi dacică. Un bordei aparţinând sfârşitului epocii bronzului şi începutului epocii fierului (Hallstatt) a fost descoperit pe acelaşi sit, în groapa excavată, în anul 1994, deci prezenţa urmelor arheologice aparţinând acestor perioade nu este una surprinzătoare. Interesantă va fi însă conturarea unei imagini mai ample cu privire la locuirea umană din această zonă în campaniile viitoare.

În nivelul preistoric menţionat, în extremitatea nordică a secţiunii şi de-a lungul profilului ei estic, s-au conturat câteva intruziuni romane, reprezentate de gropi pentru implantarea unor elemente de construcţie. Astfel, începând din c.6 al secţiunii, având 0,35 m în zona profilului vestic şi maximum 1,80 m în cea a profilului estic, a apărut un nivel de dărâmătură formată din ţigle, olane, tegulae mammatae (mai ales în colţul nord-estic al secţiunii), pigmenţi de arsură, cărbune şi mortar), care, împreună cu cele câteva cărămizi provenite de la o suspensura, păstrate in situ în colţul de NE al secţiunii, ar putea indica prezenţa unei instalaţii de hypocaust în această zonă, ce ar continua sub profilele de N şi E.

În imediata apropiere a contextului menţionat mai sus, spre S (între m. 1,80 şi 4), a apărut o amprentă neregulată ca formă, identificabilă prin existenţa unui strat de lut amestecat cu pigmenţi de mortar şi pietricele, greu de definit ca funcţionalitate. La 1,10 m S de contextul anterior a apărut o altă intruziune, surprinsă pe profilul estic şi pe 2,30 x 0,50 m în suprafaţă, definită printr-o margine din lut galben, în interiorul căreia apare un strat gălbui, amestecat cu pigmenţi de mortar.

În colţul sud-estic al secţiunii a fost surprinsă o fântână modernă. Ea a fost dezvelită în suprafaţă în secţiune, având diametrul interior de 1,30 m, iar cel exterior de 2,12 m. Ghizdurile ei sunt constituite din pietre de râu de mari dimensiuni, aşezate relativ ordonat unele peste altele, fără nici un liant. Din interiorul ei a fost scoasă umplutura până la adâncimea de -1,86 m, ea fiind constituită din gunoaie menajere de epocă contemporană. Groapa ei de implantare, pornită imediat de sub solul actual, a distrus stratigrafia anterioară pe o porţiune de 2 m pe profilul S şi pe o lungime de 2,80 m pe profilul E. În campania acestui an, aceasta din urmă s-a conturat foarte bine în suprafaţă, având o grosime relativ uniformă (cca. 0,20 m) pe întreaga circumferinţă a fântânii, cu excepţia zonei situate lângă zidul perimetral nordic al clădirii romane (pe care l-a şi tăiat până la profilul estic al secţiunii), unde are cca. 0,35-0,40 m grosime. Nici cercetarea fântânii nu a fost încheiată în acest an.

În SXVII/01 s-a ajuns la adâncimea maximă de -1,85 m în această campanie şi am rămas pe nivelul preistoric, aparţinând finalului epocii bronzului şi începutului epocii fierului. Cercetarea ei va fi finalizată anul viitor.

Materialele descoperite în această campanie sunt atât de epocă romană, cât şi de epocă modernă. Lor li se adaugă artefacte aparţinând sfârşitului epocii bonzului şi începutului epocii fierului, ele fiind cele mai numeroase dintre piesele arheologice descoperite în această campanie.

Piesele romane sunt constituite în principal din material tegular ştampilat şi din fragmente ceramice. Ştampilele pe materialele de construcţie romane (ţigle, cărămizi, olane) poartă sigla legiunii a XIII-a Gemina, numai cu numele unităţii sau adesea însoţită de antroponime (nume de meşteri care activau în cadrul unităţii militare sau de centurioni): Antoni (us) Mat(ernus, -erni)2, Au(relius) Calistrat(us)3, datate începând cu domnia lui Marcus Aurelius, dar cu siguranţă şi mai târziu, după contextul arheologic. În campania acestui an au fost descoperite cinci cărămizi şi ţigle fragmentare care au ştampilă sau semne particulare.

Alte artefacte de epocă romană descoperite în această campanie sunt: un cap de ac din bronz, decorat în formă de boboc de floare, un gât de flacon din sticlă şi mai multe fragmente ceramice aparţinând categoriilor fină (un fragment de gât de cană sau ulcior, ornamentat cu motive ştampilate în formă de cercuri

concentrice, amplasate între două brâuri alveolare; un jeton ceramic făcut din peretele unui bol terra sigillata de import, un fund de amforă de import) şi de uz comun (fragmente de boluri, castroane, oale etc.).

Dintre artefactele moderne, merită amintită o pipă din lut cu ştampila producătorului, ea fiind fabricată la Kemnitz de meşterul M. Honig.

Cel mai numeros material arheologic este cel preistoric. Astfel, au fost descoperite: un fragment de săgeată din obsidian şi numeroase fragmente ceramice, dintre care: un fragment de castron/bol celtic, cu firnis negru obţinut prin lustruire, lucrat la roata olarului; un fragment de strachină dacică, decorată cu un buton aplicat, precum şi cu incizii făcute cu degetul, amplasate de o parte şi de alta a butonului; fragmente de oale decorate cu brâu alveolar; fragmente de străchini sau oale aparţinând epocii de final a epocii bronzului şi începutului epocii fierului.

Noile informaţii obţinute ca urmare a cercetărilor de scurtă durată efectuate la sediul guvernatorului consular al celor trei Dacii în campania anului 2010 completează datele obţinute până în acest moment referitoare la evoluţia sitului. Astfel, se constată că extinderea spre est a complexului reprezentat de Palatul guvernatorului se produce numai către sfârşitul sec. al II-lea şi în sec. al III-lea p.Chr. (probabil începând cu epoca severică), aici fiind construite clădiri de mari dimensiuni, dar care nu suprapun construcţii anterioare, aşa cum s-a constatat în zona vestică şi sudică a acestuia, ci ele sunt aşezate direct pe nivelul preistoric. Totodată, este pentru prima oară când a fost descoperită o stradă sau o curte interioară în cadrul sitului analizat, acest fapt având o importanţă deosebită în precizarea tramei stradale şi a planimetriei complexului arheologic reprezentat de sediul guvernatorului consular al celor trei Dacii.

Campaniile viitoare vor avea ca scop dezvelirea construcţiilor romane de pe laturile de S şi de E ale complexului arheologic, în vederea urgenţei lor valorificări din punct de vedere istorico-turistic. Obiectivul major al eforturilor noastre îl reprezintă restaurarea Palatului guvernatorului consular al celor trei Dacii şi transformarea lui într-un parc arheologic, el fiind un sit unicat pe teritoriul României şi unul dintre puţinele cunoscute în Imperiul roman.

Informații suplimentare online

Raportul 4682 din cronica.cimec.ro
Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro
